

21.1.2025

OAJ:n ratkaisuja kasvutoimiksi

1 Laaditaan pitkän aikavälin toimenpide- ja rahoitussuunnitelma osaamis- ja koulutustason nostamiseksi

Suomen osaamis- ja koulutustaso ovat pitkäaikaisessa laskussa, jonka kääntäminen edellyttää määrätietoisia panostuksia koko koulutusketjuun. Kuitenkin johtuen koulutuksen ja osaamisen kumulatiivisuudesta sekä varhaisten vuosien oppimisen perustavanlaatuisesta luonteesta, on erityistä huomiota kiinnitettävä juuri perustaitojen kannalta keskeisiin varhaisiin vuosiin.

Perustaitojen turvaaminen varhaisina vuosina

Pedagogisesti laadukkaalla **varhaiskasvatuksella** voidaan kaventaa lasten taustoista aiheutuvia eroja ja turvata onnistunut alku koulutuspolulle. Erityistä huomiota on kiinnitettävä *varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostoon*, jotta siihen osallistuu laajasti myös ne lapset, joilla on sille erityinen tarve. Yhtäaikaisesti osallistumisasteen noston kanssa on *turvettava varhaiskasvatuksen laatua*, jossa tärkeimpänä yksittäisenä tekijänä on riittävän pedagogisesti koulutettujen opettajien määrän varmistaminen tarpeen mukaisilla koulutusmäärillä. Pitkällä tähtäimellä *maksuton kaksivuotinen esiopetus* tulisi vakiinnuttaa.

Perusopetuksen yhdenvertaisuus kautta maan on *turvettava täsmällisellä lainsäädännöllä*. Oppimisen tuen uudistus on ollut äärimmäisen tarpeellinen etenkin heikommin pärjäävien oppilaiden tukemiseksi. Uudistuksen tavoitteiden toteutumista on seurattava ja mahdollisiin lisäpanostuksiin on oltava valmiutta, ellei tehdyt uudistukset ole riittäviä. Oppimisen tuen ohella on vahvistettava yleistä opetuksen laatua mm. vahvistamalla opettajamitoitusta opetuksen eriyttämisen mahdollistamiseksi (esim. resurssiopettaja lisätukena oppitunnilla) sekä edelleen kasvattamalla saadun opetuksen vähimmäismäärää kohti verrokkimaiden tasoa.

Vaikka perusopetuksen tukea vahvistetaan, yhä useampi nuori tarvitsee **toisella asteella** entistä yksilöllisempää tukea oppimiseensa. Jotta Suomessa on mahdollista tavoitella korkeampaa korkeakoulutettujen osuutta ja sen tuottamaa koulutustason kasvua, on jokaisen toisen asteen suorittaneen jatko-opintokelpoisuus ja -kyky turvattava. Tämä edellyttää riittävää lähiopetusta ja opiskelun tukea.

Pitkäjänteisyys koulutuspanostuksissa

Suomen osaamis- ja koulutustason lasku haastaa kestävästä talouskasvusta sekä lyhyellä että etenkin pitkällä aikavälillä. VM:n tuottavuuslautakunnan raportin (2023:71) johtopäätösten perusteella Suomessa on panostettava osaamisen kehittämiseen, mikä tarkoittaisiin mm. käytännössä:

- perustaitojen parantamista
- koulutuksellisen eriarvoisuuden vähentämistä

21.1.2025

- opetuspedagogian kehittämistä
- varhaiskasvatuksen parantamista
- opiskelijoiden liikkuvuuden lisäämistä eri koulutuspolkujen välillä
- investoimista koulutuksen
 - IT-infrastruktuuriin
 - henkilökohtaiseen tutorointiin
 - opettajainkoulutukseen.

Kasvuriihessä on jatkettava panostuksia koko koulutusketjun toimivuuden parantamiseksi, jotta talouskasvulle rakennetaan kestävä pohja. Jotta koulutusrahoituksen riittävä taso voidaan taata, tulisi sen nostamiseksi laatia pitkän aikavälin suunnitelma.

2 Ohjataan uudet työllisyyspalvelut kiinteästi yhteen alueen ammatillisten oppilaitosten kanssa

Uudelleen muodostuvissa kuntien työllisyyspalveluissa alueen ammatillisen koulutuksen osaamisesta ja resursseista on merkittävä hyöty alueen yritystoiminnalle ja työllisyyden kehittymiselle. Valtion on edellytettävä oppilaitosten ja työ- ja elinkeinopalveluiden yhteistyötä.

Ammatillinen oppilaitos pystyy tuottamaan työllisyyspalveluille tilat sekä osaavat opettajat. Opettajilla on ensikäden tiedot alueen yritysten osaajatarpeesta ja kyky tarjota tarvittavaa koulutusta kohtaanto-ongelman välttämiseksi. Kumppanuudet koulutuksen ja yritysten välillä tukevat innovaatioita ja yrittäjyyttä.

Ammatilliset oppilaitokset voivat tuottaa räätälöityjä koulutuspolkuja, joilla varmistetaan uuden ammatin oppiminen sekä sujuvat siirtymät koulutuksesta työelämään. Näin lyhennetään ja vähennetään työttömyysjaksoja, erityisesti nuorten, maahanmuuttajien ja pitkäaikaistyöttömien joukossa. Ammatillinen koulutus antaa myös hyvän pohjan yrittäjyyteen. Yrittäjistä valtaosa on taustaltaan ammatillisen koulutuksen suorittaneita.

Osalla alueista yhteistyö on aloitettu ja toiminta on vaikuttavaa. Käytännöistä on saatava valtakunnallisia. Ammatilliseen kohdistetut leikkaukset murentavat työllisyyden kasvun pohjaa.

3 Valjastetaan korkeakoulujen potentiaali tuottamaan talouskasvua.

Korkeakoulujen ja yritysten yhteistyön tiivistäminen on tutkimus- ja kehittämistoiminnan ydintä. Koko korkeakoulukenttää ei osata kuitenkaan hyödyntää vielä riittävästi.

21.1.2025

Onnistuminen TK-työssä edellyttää, että valmistellaan alue- ja omistajuusstrategiat yhteistyössä kuntien, korkeakoulujen ja työelämän kanssa. Strategialla varmistetaan yritysten tarvitsema työvoima, TK-toiminta ja kunnan elinvoiman kasvu sekä korkeakoulujen koulutusten suunnittelu ja mitoitus.

Lisäksi on säädettävä yritysten TK-verokannustinta niin, että ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa tehtävä yhteistyö on vähennettävissä verotuksessa laajemmin kuin yrityksen oma TK-työ.

On vahvistettava soveltavaa tutkimusta mm. luomalla rahoitusinstrumentit ammattikorkeakoulujen ja yritysten väliselle TK-työlle.

Kehitettävä innovaatioaseteliä vastinparina yritysten verokannustimelle.

4 Kohdennetaan TK-panostuksia yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen

Tutkimus ja kehittämistoiminnan lisärahoitusta on kohdentamatta 290 miljoonaa euroa vuosille 2026 (90) ja 2027 (200). OAJ ehdottaa, että tämä rahoitus kohdennetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen.

TK-lisärahoituksen monivuotinen suunnitelma huomioi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen vahvistamisen tärkeyden. Toimet puuttuvat.

- Toimi tukee TK-panostusten, osaamisen ja korkeakoulutettujen määrän vahvistamista. Kaikkien näiden toimien tulee tapahtua rintarinnan, jotta TK-toimet ovat vaikuttavia ja tuottavia. Osaajapula hidastaa TK-panostusten vaikuttavuutta.
- TK-toiminta painottuu nyt kansainvälisesti verraten poikkeuksellisen paljon parantamaan jo olemassa olevaa, mutta ei luomaan uutta. Innovaatioihin tarvitaan korkeakoulutettuja osaajia ja uutta luovaa tutkimusta. Tässä koko korkeakoulujärjestelmän rooli on merkittävä.
- Monivuotisen TK-suunnitelman vaikuttavuus heikkenee merkittävästi, mikäli korkeakoulujen pitkäjänteiseen rahoitukseen ei panosteta.

TK-lisärahoituksen kohdentaminen korkeakoulujen perusrahoitukseen on hallitusohjelman mukaista. Hallitusohjelmassa on todettu, että TK-lisärahoituksella varmistetaan TK-osaajien kouluttaminen ja huolehditaan korkeakoulujen perusrahoituksesta.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Katarina Murto
puheenjohtaja